

PLATFORM ALAPÚ MUNKA

- A platform alapú vagy internetes munkavégzés során a felek online platformokon keresztül kerülnek egymással kapcsolatba. A munkavégzők honlapon vagy applikáción keresztül végeznek el feladatokat, nyújtanak szolgáltatást, dolgoznak.
- Az interneten munkát végzők tipikusan férfiak, 25-35 év közöttiek, végzettségük tekintetében pedig sokszínűek.
- Az internetes munkavégzés nagyságrendjét nehéz felmérni, de trendje dinamikus fejlődést mutat. A digitális platformok 2025-ig várhatóan két százalékkal növelik a globális GDP-t és 72 millió teljes munkaidős állás teremtenek (McKinsey, 2015).
- Az EU [2019/1152 számú irányelve](#) az átlátható és kiszámítható munkafeltételekről minden uniós munkavállalónak védelmet kíván nyújtani, függetlenül a munkavállalás formájától. Az irányelvet 2022. augusztus 1-ig kell a tagállamoknak átültetni.
- A munkajog területén viták zajlanak a tekintetben, hogy a platform alapú munkát végzők foglalkoztatási viszonya minek tekinthető. A határok a munkavállalói státusz és az önfoglalkoztatás között egyre inkább elmosódnak, ami kihívások elé állítja a jogi szabályozást is.

A közösségi gazdaság megjelenése és térhódítása, valamint a digitalizáció terjedése a munkavégzési formák diverzifikálódásához, új típusok megjelenéséhez vezet. Az Infojegyzet a platform alapú (vagy internetes) munkavégzés formáját, jellemzőit tekinti át és rámutat az azzal kapcsolatos, egyes munkaügyi kérdésekre is.

Bevezetés

A digitalizáció, a **közösségi gazdaság** (sharing economy), melynek szinonimájaként használatos a **megosztáson alapuló** (collaborative economy), vagy a **hakni gazdaság** (gig economy) fogalma, jelentős hatással van a munka világára, általában a munkavégzési formákra, azok szabályozási kérdéseire. A közösségi gazdaságban résztvevők (egyének, vállalatok, non-profit szervezetek) számára online technológiák, platformok (piacterek) segítségével áruk, szolgáltatások, információk, adatok válnak hozzáférhetővé eladás, bérlet vagy csere formájában. A leggyakoribb **tranzakció típusok** az online platformokon a magánszemélyek egymás közötti (angolul peer-to-peer pl. Airbnb, Über, TaskRabbit, Oscar telegocsi), és a vállalatok és fogyasztók közötti tranzakciók (pl. Booking.com, Tripadvisor, Netflix, Bubi). A harmadik típus a vállalat és vállalatok közötti tranzakció. A közösségi gazdaság terjedése és jelentőségének növekedése kapcsán egyes szerzők egyenesen **platform kapitalizmusról** beszélnek, amelyben a platformot egy új vállalati formának definiálják (Srnicek, 2017).

ÚJ MUNKAVÁLLALÁSI FORMÁK

A közösségi gazdasághoz és a technológiai változásokhoz alkalmazkodva a hagyományos munkavállalás mellett egyre többféle, új munkavállalási forma jelenik meg. Az **OECD** 2019-ben e témában készített [jelentése](#), **hat új típusú munkavégzési formát** különböztet meg.

1. ábra: Adatok a közösségi gazdaság használatáról az EU-ban

Forrás: [Infoszolg/Eurobarometer, 2018.](#)

Ezek a következők:

- platform alapú munkavégzés;
- önfoglalkoztatás (vállalkozó alkalmazott nélkül);
- határozott vagy rugalmas szerződésen alapuló munkavégzés;
- változó mennyiségű munkaórát tartalmazó, általában részmunkaidős szerződésen alapuló munkavégzés;
- egyéb részmunkaidős munkavégzés;
- egyéb, alkalmi munka.

A meglévő szabályozások áttekintésén túl a jelentés szerzői **azt javasolják**, hogy olyan jellegű szabályozásokat hozzanak meg és alkalmazzanak, amelyek **megőrzik az új típusú munkavégzési formák által biztosított rugalmasságot, de emellett biztosítják a munkát végzők védelmét, szociális biztonságát**, jó alkupozícióját a munkát érintő tárgyalásokon valamint biztosítják az élethossziglani tanulási lehetőségekhez való hozzáférést.

Az **EU szakmai ügynöksége**, a **Eurofound** (Európai Alapítvány az Élet- és Munkakörülmények Javításáért) **kilenc új munkavégzési formát definiált** a munkavállalói státusz (alkalmazott vagy önfoglalkoztató) és a munkavégzés módja ismérveinek tengelyében. Ezek a pozíció és munkavállaló megosztásától a portfólió munkán, a platform alapú munkán át az alkalmi munkáig és az IKT alapú mobil munkavégzésig terjednek (Eurofound, [2018](#)).

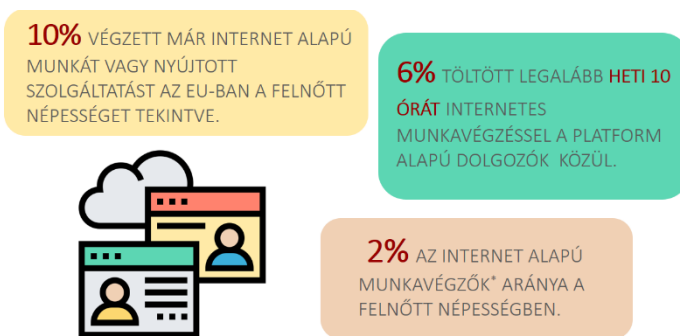
A PLATFORM ALAPÚ MUNKAVÉGZÉS ÉS JELLEMZŐI

A platform alapú munkavégzés során a fizetett munkát, szolgáltatást kínáló személy vagy vállalkozás (kínálói oldal) egy online felületen kerül kapcsolatba a szolgáltatást igénybe vevő, azt megvásárló féllel (keresleti oldal). E munkavégzési forma megnevezése nem egységes még a szakirodalomban, használják a gig work, on-demand work, work-on-demand via apps, crowdsourcing stb. megnevezéseket. A magyar munkajogi szakirodalomban

Gyulaváry az internetes vagy interneten alapuló munka fogalmának használatát javasolja (Gyulaváry, [2019](#)).

Az Európai Bizottság [Joint Research Centre](#) intézete 14 tagállam 32 ezer lakosát kérdezte meg a **platform alapú szolgáltatásokról és munkavégzésről**, s ez alapján becsülte meg a platform alapú gazdaság, ezen belül a munkavégzés helyzetét (Joint Research Centre, [2018](#)).

1. ábra: A platform alapú munka néhány adata az EU-ban

*Átlagban legalább heti húsz órát dolgoznak így és összes jövedelmük 50 %-a e munkából ered.

Forrás: [Infoszolg/Joint Research Centre, 2018](#)

A vizsgált tagállamok között nagy különbségek vannak: az Egyesült Királyságban, Németországban, Hollandiában, Spanyolországban, Olaszországban magasabb, Svédországban, Finnországban, Magyarországon, Franciaországban, Szlovákiában relatíve alacsonyabb a platform alapú munkavégzés előfordulása. Bár nagy a bizonytalanság a platform alapú munkavállalók státuszának meghatározásában még saját maguk számára is, e felmérésben a megkérdezett munkavállalók 54 %-a mondta azt, hogy egyéni vállalkozó, 38% pedig azt, hogy alkalmazott.

A **Eurofound által használt fogalom** szerint a platform alapú munkába nem tartozik bele az anyagi vagy tőkejavakat, (szálláshely vagy pénzügyi) szolgáltatásokat (pl. e-Bay, Airbnb, Couchsurfing,) online platformokon keresztül értékesítő tevékenység, csak a munkaerő az az áru, amit áruba bocsátanak. Itt a **platform alapú munka kritériuma**, hogy a platformon keresztül szervezik a fizetett munkavégzést, három szereplő van (a munkát végző, a vevő és a platform), és egy konkrét, részfeladatokra

osztható munka elvégzése van a középpontban (Eurofond, [2018 Update](#) p15).

Főbb jellemzők

- Az internetes munkavégzés során olyan csoportok számára is lehetővé válik a munkavállalást, amelyek a hagyományos munkaerőpiacra nehezen tudnak belépni (pl. megváltozott munkaképességűek, gondozási feladatokat is ellátók, [NEET fiatalok](#), régóta munkanélküliek).
- A platform alapon dolgozók rugalmasabb és mobilabb munkavállalók, nagyobb szabadsággal rendelkeznek, de előfordul, hogy e formát egyéb lehetőségek hiányában, kényszerből választják.
- A munkavállalók foglalkozási viszonyát a platformok feltételei szabják meg, lehet foglalkoztatás vagy önfoglalkoztatás, amelyek között a határ sok esetben nem egyértelmű és elmosódott.
- E típusú munkavégzés a legtöbb munkavállaló számára melléktevékenység; a kereset kiegészítő jellegű és változó.
- A munkavégzés gyakran sok rövid időtartamú munkából áll, a cél adott kisebb feladat elvégzése, probléma megoldása.
- A munkavégzés a nagyobb szabadságfok mellett ugyanúgy lehet megterhelő, a munkát végzőt erősen igénybevevő és hosszan tartó, mint a hagyományos.
- E munkavállalók foglalkoztatási státusza bizonytalan, szociális biztonsága és érdekképviselete gyenge.
- A platformok ("munkaadók") ritkán kínálnak továbbképzési, szakmai fejlődési lehetőséget.

AZ EU JOG EGYES ELEMEI

A Bizottság 2016-ban adta ki közleményét a **közösségi gazdaság európai menetrendjéről** ([COM\(2016\) 356 final](#)). A munkaerőpiaci vonatkozások tekintetében leszögezi, hogy a közösségi gazdaság kínálta munkavégzési formák növelhetik az aktivitást azok körében, akiknek a hagyományos formák nem megfelelőek vagy nem elérhetőek. Másrészt felhívják

a figyelmet arra, hogy mivel az új formák kevésbé rendszeresek és állandóak ezért a jogalkalmazásban bizonytalanságokkal jár és fennáll annak a veszélye, hogy a tisztességes munkakörülményeket, a minimális jogi normákat és a megfelelő szociális védelmet aláássák.

A 2017-ben indított [Szociális Jogok Európai Pillére](#) programcsomagnak a **méltányos munkafeltételekről** szóló fejezetében rögzítették, hogy támogatni kell az innovatív munkavégzési formákat, de meg kell akadályozni a munkafeltételek tekintetében bizonytalanságot eredményező munkaviszonyok kialakulását.

A 2018-ban indított [Szociális méltányosság csomag](#) egyik eleme az **Európai Bizottság és a Tanács 2019/1152 számú irányelve az átlátható és kiszámítható munkafeltételekről**. A jogszabály **célja**, hogy megfelelő védelmet biztosítson minden munkavállaló számára függetlenül a munkavállalás formájára, különös tekintettel az új munkavállalási formákra és azok terjedésére. Így kimondja, hogy

- minden munkavállaló joga alapvető tájékoztatást kapni a munkaviszonyról;
- a munkaszerződésben maximalizálják a próbaidőt (hat hónap);
- ne korlátozzák a párhuzamos munkavállalást;
- minimális legyen a munka kiszámíthatatlansága;
- meg kell teremteni a behívásos munkavégzés esetén a visszaéléseket megakadályozó kereteket;
- legyen lehetőség másik foglalkoztatási formára való áttérésre;
- a kötelező képzések ne járjanak plusz költséggel és beleszámítsanak a munkaidőbe.

A csomag másik eleme a Bizottságnak a **munkavállalók és az önálló vállalkozók szociális védelemhez való hozzáféréséről** szóló tanácsi ajánlásra vonatkozó [javaslata](#), amely arra ösztönöz, hogy a tagállamok támogassák minden munkavállaló és önálló vállalkozó szociális védelemhez való hozzáférését, különösen pedig azokat, akik foglalkoztatási státuszuk miatt nem részesülnek megfelelően a szociális biztonsági rendszerek nyújtotta védelemből.

MUNKAJOGI VONATKOZÁSOK

A platform alapú gazdaság és munkavégzés számos munkajogi aspektust vet fel. A leggyakrabban feltett kérdés, hogy munkaviszony vagy önfoglalkoztatás-e ez a munkavégzés? Rendelkeznek-e a platformok a munkáltatókat jellemző ismérvekkel? Milyen munkajogi védelem áll a munkavállalók rendelkezésére?

Kun szerint sem a munkajogi védelem, sem a munkáltatói gondoskodási szerepkör nem található meg a platform munkavállalók mögött. A cél az kell, hogy legyen, hogy nemzeti és nemzetközi szinten is létezzenek olyan munkajogi biztosítékok, amelyek tisztességes munkafeltételeket és megfelelő jogi és szociális védelmet garantálnak függetlenül a foglalkoztatási jogviszony fajtájától, így a digitális gazdaságban platform alapon dolgozóknak is (Kun,

2018). Rácz szerint mivel a hagnigazdaságban dolgozók helyzete kiszolgáltatott és instabil, körükben is létezik, és egyre nagyobb az igény érdekeik érvényesítésére, biztosítani kell a munkajogi védelmet és a kollektív jogok gyakorlását (Rácz, 2018). Gyulavári szerint a magyar munkajog merev rendszere nincs felkészülve a várhatóan hazánkban is dinamikus bővülő internet alapú és meglehetősen sokszínű munkavégzés szabályozására. Véleménye szerint részben vagy egészben különálló szabályozásra lenne szükség, amely olyan speciális területekre is kitérne, mint a munkavégző munkájának online értékelése és az abból fakadó esetleges hátrányos következmények kezelése, a gyermekmunka és a diszkrimináció tilalma univerzális jogának érvényesítése, a jogviszony jogellenes megszüntetése vagy a kollektív jogok érvényesülése (Gyulavári, 2018).

Források:

- OECD (2019), [Policy Responses to New Forms of Work](#), OECD Publishing, Paris
- [Platform Workers in Europe Evidence from the COLLEEM Survey](#), Joint Research Center, EC, 2018
- Eurofound (2018), [Employment and working conditions of selected types of platform work](#), Publications Office of the European Union, Luxembourg.
- Eurofound (2018), [Overview of new forms of employment – 2018 update](#), Publications Office of the European Union, Luxembourg.
- Az Európai Parlament és a Tanács (EU) [2019/1152 irányelve](#) (2019. június 20.) az Európai Unióban alkalmazandó átlátható és kiszámítható munkafeltételekről
- [Ensuring more transparent and predictable working conditions](#) – EPRS, Briefing, April 2019.
- Gyulavári Tamás: Hakni gazdaság a láthatáron: az internetes munka fogalma és sajátosságai, Iustum Aequum Salutare, [2019/1.](#)
- Gyulavári Tamás: Internetes munka a magyar jogban – Tiltás helyett szabályozás? – [Pro Futuro, 2018/3.](#)
- Dr. Székelyi B. Réka: A digitalizáció és az "on-demand" gazdaság hatása a munkaerőpiaca – [Munkajog, 2019/2.](#)
- Kun Attila: A digitalizáció kihívásai a munkajogban – in: Egyes modern technológiák etikai, jogi és szabályozási kihívásai, szerk.: Homicskó Árpád Olivér, Károli Gáspár Református Egyetem, ÁJK, 2018. 119-137.o.
- Rácz Ildikó: A kollektív jogok érvényesülésének lehetőségei a platform-munkavégzés esetében – [Miskolci Jogi Szemle, 2018/2.](#)
- Gyulavári Tamás: Uber sofőrök és társaik: munkavállalók vagy önfoglalkoztatók? – [Jogtudományi Közlöny, 2019/3.](#)
- Szociális Jogok Európai Pillére – [Infojegyzet, 2017/83.](#)

Készítette: Kardos Krisztina
Képviselői Információs Szolgálat
E-mail: infoszolg@parlament.hu

infoszolg

Internet: www.parlament.hu/infoszolg
Intranet: intra.parlament.hu/infoszolg/
Tel.: (1) 441-4529; (1) 441-6486